

PRIM' AWLA TAL-QORTI CIVILI

IMHALLEF

ONOR. JOSEPH A. FILLETTI B.A., LL.D., A R HIST S

Seduta tat-Tnejn, 19 ta' Novembru, 2001

Numru: 4

Citazzjoni Numru: 1195/90 JF

Joseph Gaffarena

vs

Michael Angelo Fenech

Il-Qorti,

Rat ic-citazzjoni ta' l-attur li biha premissi d-dikjarazzjonijiet necessarji u moghtija l-provvedimenti opportuni.

Premess illi ghall-habta tal-bidu ta' Jannar, 1989 l-attur, fil-kwalita' tieghu

ta' direttur tas-socjeta' Planka Limited (produttrici ta' konkos 'ready mix'), ghan-nom u fl-interess tal-istess socjeta' kieri qed jinnegozja ma' certu Michael Axisa sabiex huwa (l-attur) f'isem is-socjeta' Planka Limited jixtri sitt ingenji necessary ghall-garr u t-trasport tal-konkos;

U premess illi wara li l-attur u l-imsemmi Michael Axisa kienu waslu ghall-ftehim dahal fix-xena l-konvenut Fenech f'ismu proprju li kompli bin-negozjati gja' mibdija tant li wasal biex fit-23 ta' Jannar, 1989 ipprezenta lill-attur, personalment, l-iskrittura privata (kopja hawn annessa u markata bhala Dok 'A') li in forza taghha suppost kien qed isir il-bejqh tal-vetturi oltre kambjala ghall-ammont ta' Lm21,500 (wiehed. u ghoxrin elf u hames mitt lira Maltin) favur l-istess konvenut personalment liema kambjala skadiet fit-23 t'April, 1989;

U premess ukoll illi l-attur la jaf jaqra u lanqas jikteb bil-lingwa Ngliza u cjoe' dik uzata fl-iskrittura privata;

U premess ukoll illi l-konvenut personalment qatt ma seta' jbiegh jew jittrasferixxi l-imsemmija vetturi stante illi dawna ma jappartjenux lilu personalment izda lis-socjeta kompletament estranea ghan-negozju li kien qed isir bejn il-partijiet;

U premiss ukoll illi l-konvenut gie ngannat meta ffirmata l-imsemmija skrittura u kambjala tant li difatti hadd qatt ma traducihielu b'lingwa li jithem izda qalulu biss biex iserrah rasu billi kull ma kien hemm imnizzel fl-iskrittura kien jirraprezenta dak li kienu ftehm fuqu izda fil-fatt dan ma kienx il-kaz tant li per eżempju huwa (l-attur) qatt ma tratta f'ismu izda f'isem is-socjeta' li kien jirraprezenta u ma kienx jaf li qed qed jixtri minghand il-konvenut meta dana ma setax ibiegh il-vetturi ghax ma kienux tieghu u dana kif jirrizulta mill-klawsola sebgha (7) tal-istess skrittura;

U premiss ukoll illi l-iskrittura tat-23 ta' Jannar, 1989 hija legalment invalida stante li ma gietx imollata kif titlob il-ligi 'ad validitatem';

U premiss ukoll illi b'konsegwenza ta' dak li gie premiss jigi li l-attur ma xtara xejn minghand il-konvenut, li qatt ma seta' jbieghlu xejn u ghaldaqstant l-attur m'ghandux jaghti lill-konvenut u b'hekk jigi illi l-kambjala ffirmata mill-attur fit-23 ta' Jannar 1989 hija nulla u bla effett;

Talab li ghalhekk dina l-Qorti ghar-ragunijiet premissi:-

1. Tiddikjara illi l-kunsens tal-attur meta ffirmata l-iskrittura privata u kambjala fit-23 ta' Jannar, 1989 gie skarpit bi frodi, ngann u errur;

2. Tiddikjara nulla u bla effett l-iskrittura privata ta' bejn il-partijiet li ggib id-data tat-23 ta' Jannar, 1989;
3. Tiddikjara nulla u bla effett il-kambjala ffirmata mill-attur fit-23 ta' Jannar, 1989;
4. Tordna lill-konvenut sabiex fi zmien qasir u perentorju li joghgobha tiffissa dina l-Onorabbli Qorti jirritorna lill-attur l-istess kambjala.

Bl-ispjejjez.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut fejn eccepixxa illi t-talbiet tal-attur huma infondati fid-dritt u fil-fatt peress li l-attur iffirma l-imsemmija skrittura u kambjala volontarjament u wara li gie spjegat lilu l-kontenut taghha u ghalhekk it-talbiet attrici ghandhom jigu michuda bl-ispejjez.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjonijiet tal-kontendenti, il-listi tax-xhieda taghhom flimkien mad-dokumenti li gew esebiti;

Semghet lix-xhieda prodotta;

Rat l-atti kollha tal-kawza u senjament in-noti ta' sottomissjonijiet tal-kontendenti fil-kawza;

Trattata l-kawza;

Ikkunsidrat li f'din il-kawza l-attur qiegħed jintenta li jimpunja skrittura privata kif ukoll kambjala ffirmati minnu fit-23 ta' Jannar 1989 billi jippremetti li, meta ffirmahom, il-kunsens tiegħu kien *“gie karpit fi frodi, ingann u errur”*.

Mill-provi akkwiziti jirrizulta li in forza ta' l-iskrittura de quo u l-kambjala, l-attur xtara u akkwista sitt vetturi – u precizament sitt “trucks” – sekonda man minghand il-konvenut għall-prezz ta' wiehed u ghoxrin elf u hames mitt lira Maltija (Lm21,500), kif jidher u elenkat fl-iskrittura esebita a fol. 7 u 8 tal-process.

L-attur javanza diversi ragunijiet il-ghala, skond hu, dawn id-dokumenti ffirmati minnu kienu vvizzjati. Hekk jallega li hu la jaf jaqra u lanqas jikteb bl-Ingiliz “u cjoe' l-lingwa uzata fl-iskrittura”. Min-naha l-oħra pero', il-konvenut ressaq provi biex juri kif l-attur ma resaqx għall-ftehim wahdu imma ha miegħu lil certu Pawlu Zammit biex jassistih, oltre li l-konvenut xehed li l-kontenut kollu ta' l-iskrittura gie moqri u spjegat lill-attur bicca

bicca qabel ma l-attur ghadha biex jiffirma. L-attur jichad li xi hadd qralu l-kontenut tal-iskrittura imma jikkonferma li tassew ha mieghu lil Pawlu Zammit. Meta l-attur ma kienx sodisfatt bl-istat tal-vetturi li kien xtara – u wara li kienu ghaddew xhur mill-ftehim – hu ha l-iskrittura de quo ghand l-avukat tieghu u dan infurmah li hu kien gie ngannat ghax ma jafx jaqra u ma jafx skola xejn. Mistoqsi kif gie li hu kien akkumpanjat minn Pawlu Zammit, l-attur wiegeb hekk (fol. 37),

“Jiena hadtu mieghi ghax inzerta li kien fil-karozza mieghi”.

Pawlu Zammit min-naha tieghu, ghalkemm jikkorroborra lill-attur li l-iskrittura ma gietx imfissra jew moqrija minnu jew mill-konvenut, jikkontradixxi lill-attur fis-sens li hu jghid li huwa akkumpanja lill-attur ghax il-vetturi *“konna xtrajnihom minghand certu Fenech”*. Dwar l-iskrittura jghid hekk (fol. 144),

“Jiena tajthom ukoll daqqa t’ghajn pero’ ma nafx x’kienu ezatt u anqas ma naf x’kienet l-intenzjoni l-ghala gabulna dawk il-karti quddiemna. Kulma naf hu, li s-Sur Fenech kien qallu (i.e. lill-attur) biex jiffirmahom u s-Sur Joe qabad pinna u ffirmahom”.

Din il-Qorti ma ssibx kredibbli l-verzjoni tal-fatti kif moghtija min-naha attrici. Ma teskludix ghal kollox li kien hemm certu pressjoni biex l-attur

ifittex jissigilla l-ftehim billi jiffirmah imma li tinghata l-impressjoni li wiehed jersaq ma siehbu iehor biex jaghmel ftehim li jqum Lm21,500 u ma jafx x'ikun qed jigri m'huwa verosimili xejn affattu.

Illi, ghall-kuntrarju ta' dak li ried jaghti x'tifhem l-attur, mill-provi prodotti jemergi li dak li proprjament kien induca lill-attur biex jipprova jreggi luri l-ftehim u jimpunja l-iskrittura kien il-fatt li wara kollox sab li l-vetturi li kien xtara kienu difettuzi – imma jekk stess dan kien minnu ma jfissirx li l-iskrittura giet karpita bil-qerq. L-attur stess jinkwadra r-retroxena shiha f'parti mid-depozizzjoni tieghu li ghandha aktar mill-attendibilita' mill-parti l-ohra dwar allegat qerq – fol. 31 – Imhajjar insistentement minn certu Michael Axisa – mhux mill-attur – biex jakkwista dawn il-vetturi, l-attur jispjega hekk,

“Jiena kont nirrispondih li ghal dak il-mument ma kellix mohhom (i.e. il-vetturi). Ma kontx f'pozizzjoni finanzjarja biex nixtrihom ghax jiena kont ghadni qieghed narma l-impjant tieghi u allura ma kellix flus biex nixtri t-trakkijiet ukoll”.

Fil-fehma tal-Qorti, din kienet ir-raguni vera li in segwitu induciet lill-attur biex jipprova jreggi lura kollox. Huwa jidher li ha lura ghand il-konvenut xi whud mill-vetturi billi telaqhom fit-triq u ma hallas xejn mill-prezz miftiehem. Il-konvenut fil-frattemp harrek lill-attur bl-azzjoni kambjarja u

kien hawn, u mhux qabel, li l-attur bhal stenbah u beda l-procedura biex jannulla l-iskrittura u l-kambjala. Di fatti l-iskrittura u l-kambjala gew iffirmati fit-23 ta' Jannar 1989, il-kambjala skadiet fit-23 ta' April 1989, il-konvenut imbaghad agixxa kontra l-attur odjern fit-28 ta' Gunju 1989 bl-actio cambiaria, filwaqt li l-attur ipprezenta c-citazzjoni in ezami fit-30 ta' Ottubru 1990 – u cjoe' sena u ghaxar xhur wara li kien iffirmahom.

L-attur jippremetti wkoll bhala kawzali li l-vetturi lanqas setghu jigu trasferiti ghax ma kenux proprjeta' ta' l-attur. Illi minn ezami tal-provi jirrizulta li l-vetturi kienu jappartjenu lil zewg soċjetajiet li fihom il-konvenut kien ko-direttur u azzjonista u li hu kellu ftehim mad-diretturi u azzjonisti l-ohrajn li l-vetturi kollha gja' appartenenti lil dawn is-soċjetajiet jinqasmu bejniethom, b'mod li s-sitt trakkijiet mixtrija mill-attur kienu gew assenjati lill-konvenut u li dan kellu l-awtorizzazzjoni li jbieghhom lil terzi. Kwindi, il-premessa li l-konvenut ma setax ibiegh lill-attur fil-fatt m'hijjex wahda fondata.

L-attur jippremetti fl-ahharnett li l-iskrittura "*ma gietx imbollata kif titlob il-ligi ad validitatem*". Dwar din il-premessa l-attur jelabora fin-nota ta' sottomissjonijiet tieghu (ara fol. 199 tal-process) li, "*l-Artikolu 40 tal-Kapitolu 294 jaghmilha cara li ma jista' jsir ebda trasferiment ta' vettura qabel ma jithallas il-boll. Dan il-hlas in effett ma sarx*". Din il-Qorti ma tifhimx kif l-attur jista' jinvoka tali kawzali meta ex admissis

jirrizulta li sal-lum huwa ghadu ma hallasx lill-konvenut. Kif allura jista' jippretendi li jithallas il-boll? Anke jekk stess kellu fl-ahhar mill-ahhar jithallas dan il-boll, ma jfissirx li sakemm jithallas li l-iskrittura giet "*karpita bi frodi, ingann u errur*"!

L-attur, minbarra s-suespost, jallega li huwa wara kollox qatt ma nnegozja f'ismu proprio imma dejjem ghal Planka Limited. Biex juru dan esebixxa l-Memorandum of Association" – (ara Dok GC1 – a fol. 202 – 211 tal-process) – liema dokument, ta' min jghid jinsab redatt bil-lingwa Ngliza – dik l-istess lingwa li l-attur f'din il-kawza qiegħed jadduci bhala raguni principali biex jimpunja l-iskrittura! In realta', jirrizulta li l-attur huwa bniedem midhla fix-xena tan-negozju u transazzjonijiet ta' natura kummercjali. Jekk tabilhaqq hu kien daqstant sprovvist minn gharfien tal-kontenut bl-Ingiliz u tal-prorata legali tal-iskrittura u tal-kambjala, allura kien messu ha l-istess dokumenti għand il-konsulent legali tieghu qabel u mhux wara li jiffirmahom. Il-fatt wahdu li wara l-fatt, l-attur hass in-necessita' li jikkonsulta mal-legali tieghu juri bic-car li l-attur, fejn irid, kien jaf sew l-affarijiet tieghu u kif suppost għandu jagixxi. Jirrizulta fil-fatt li l-pretensjoni dwar allegati "*frodi, ingann u errur*" tnisslet biss wara li l-attur ikkonsulta u ottjena parir mill-avukat tieghu. Il-provi juru li sakemm inqalghu l-intoppi bejn il-kontendenti, ma kienx għad hemm xejn x'juri li l-attur kien qed jidher għas-societa' Planka Limited u mhux f'ismu – fil-fatt jghid li lil Pawlu Zammit hadu mieghu għax dan inzerta

miegħu fil-karozza. Bl-istess mod, ma hemm l-ebda prova li l-konvenut ma kienx qiegħed jagħxi f'ismu proprio. Jekk wieħed jifli l-korrispondenza li baġat il-konvenut lill-attur biex jinterpellah iħallas – dok MAF2 u Dok MAF3, fol. 159, 160 tal-process, kif ukoll in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-attur għall-azzjoni kambjarja magħmulha kontrib (Citazzjoni numru 747/89) (a fol. 157, 158 tal-process) isib li l-attur ma kienx qiegħed jikkontesta tali fatt.

Illi fl-ahharnett, il-Qorti diga' semmiet din ir-rizultanza aktar qabel, dak li jidher li gara kien li l-attur ma hassx li għandu jibqa' għaddej bil-ftehim tenut kont tal-istat tal-vetturi mixtrija – di fatti xehed hekk dwarhom (fol. 34) –

“Meta xbajt geġ u sejjer u għidtlu li mhux se nehodhom, qalli (il-konvenut) biex nehodhom u fetahli fil-fatt. Pero' t-trakkijiet li sibt hemmhekk ma kenux bhal li kont rajt jiena imma kienu kollha zarmati bicciet”.

Illi apparti li anke dwar din l-asserzjoni, jirrizulta li l-attur ha l-vetturi għand mekkanik tiegħu biex jigu spezzjonati qabel jixtrihom, il-fatt indiskuss jibqa' car li non si trattava ta' skrittura u kambjala karpiti bil-qerq. L-attur kien jaf ezatt x'qiegħed jiffirma. Jekk imbagħad kellu ilmenti fondati x'iressaq dwar il-vetturi “sekonda man” li kien akkwista, l-

azzjoni li messu intenta ma kellhiex tkun dik in ezami imma ohra.

Ghal dawn ir-ragunijiet;

Tiddeciedi billi, filwaqt li tilqa' l-eccezzjonijiet tal-konvenut, tichad it-talbiet kollha attrici kif dedotti bl-ispejjez gudizzjarji kontra l-attur.

ONOR. IMHALLEF JOSEPH A. FILLETTI

Deputat Registratur

md